

QP Code : 11949

Regular Students] (2½ Hours)

[Total Marks : 80

IDOL Students] (3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions for **Regular Students**.
(2) **IDOL Students** should attempt any **five** questions.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) Explain the main features of Rural Economy.
 - (b) Explain the linkages of farm and non-farm sector.
 - (c) Discuss the Floriculture development in India.
2. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) Explain the Fei-Rains model of economics development.
 - (b) What is meant by Human Development ? Explain the importance of Human Development.
 - (c) Explain the principle of Balanced Growth.
3. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) Explain the importance of Agricultural in economic development.
 - (b) Discuss good and adverse effects of Green revolution in Indian Agricultural.
 - (c) Explain Bio-technology in an Agricultural Economy.
4. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) Explain the significance of district industries in Rural Economy.
 - (b) Explain the role of Dairy Industries in Rural Development.
 - (c) Discuss the various functions of District Industries Centers in Rural Economy.
5. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) Discuss the present position of rural electrification.
 - (b) State and explain in various sources of irrigation in India.
 - (c) Explain the role of transport and communication in rural development.
6. Attempt any **two** questions of the following :— **20**
 - (a) What is a self help group ? Explain its importance in Rural Development.
 - (b) Describe progress and functions of NCDC'S.
 - (c) Explain the role of NABARD in Rural Development.
7. Write notes on any **two** of the following :— **20**
 - (a) Horticultural
 - (b) Sugar Industries
 - (c) Agricultural pricing policy
 - (d) Functions of Regional Rural Banks.

[TURN OVER

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी]

(२ तास ३० मिनिटे)

[एकूण गुण : ८०

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी]

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) नियमित विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांनी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
(ब) शेती आणि बिगर शेती क्षेत्र परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
(क) भारताच्या विकासातील फुलोत्पादन शेतीवर चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) फे-रॅनिस यांच्या विकासाच्या प्रतिमानाचे परीक्षण करा.
(ब) मानवी विकास म्हणजे काय ? मानवी विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(क) संतुलित विकास तत्त्व स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) कृषि-क्षेत्राचे आर्थिक विकासातील महत्त्व स्पष्ट करा.
(ब) भारतीय कृषिमध्ये हरित-क्रांतीच्या अनुकूल व प्रतिकूल परिणामांची चर्चा करा.
(क) कृषि अर्थव्यवस्थेतील जैवतंत्रज्ञानाची चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेत जिल्हा-उद्योग केंद्रांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(ब) ग्रामीण विकासातील दुग्ध व्यवसायाची भूमिका स्पष्ट करा.
(क) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील जिल्हा केंद्राच्या विविध कार्यांचा आढावा घ्या.
५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) ग्रामीण विद्युतीकरणाच्या सद्यस्थितीवर चर्चा करा.
(ब) भारतातील पाणीपूरवठ्याचे विविध स्रोत कोणते आहेत ते सांगा.
(क) ग्रामीण विकासातील वाहतुक आणि दळणवळण यांची भूमिका सांगा.
६. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- २०
(अ) स्वयं सहायता बचत गट म्हणजे काय ? त्यांचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.
(ब) राष्ट्रीय विकास महामंडळाची कार्ये सांगून प्रगतीची चर्चा करा.
(क) भारताच्या ग्रामीण विकासातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
७. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- २०
(अ) भारतातील फलोत्पादन शेती
(ब) साखर उद्योग
(क) कृषीविषय किंमत धोरण
(ड) प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची कार्ये.